

Underscoring Uniqueness

פרשת כי תבוא תשפ"ב

Devarim. 26

16

¹⁶ This day, HASHEM, your God, commands you to perform these decrees and the statutes, and you shall observe and perform them with all your heart and with all your soul. ¹⁷ You have distinguished HASHEM today to be a God for you, and to walk in His ways, and to observe His decrees, His commandments, and His statutes, and to hearken to His voice. ¹⁸ And HASHEM has distinguished you today to be for Him a treasured people, as He spoke to you, and to observe all His commandments, ¹⁹ and to make you supreme over all the nations that He made, for praise, for renown, and for splendor, and so that you will be a holy people to HASHEM, your God, as He spoke.

17-18. The *ha'emirah*... *ha'emirah* — Distinguished. Because Israel accepted the Torah and committed itself to observe its commandments no matter what, the nation and God have mutually exalted one another. Israel distinguished HASHEM as

2

Berachos 6a

Rav Chiya bar Avin answered:

„את ה' האמרת היום“ — For it is written: „את ה' האמרת היום“ — and it is also written: „וה' האמירך היום“ — *And Hashem has praised you today.* These verses are explained as follows: *The Holy One, Blessed is He, said to Israel: „You made Me a subject of unique praise in the world, and I will make you a subject of unique praise in the world.“* You made Me a subject of unique praise in the world, and I will make you a subject of unique praise in the world. — *Hear O Israel: Hashem is our God, Hashem is One.* — *And I will make you a subject of unique praise in the world, and I will make you a subject of unique praise in the world.* — *And who is like Your people Israel, one nation (i.e. a unique nation) in the land.*

3a

Seforno

17. *You have exalted HASHEM this day.* When you accepted upon yourself through an oath, which carried with it a curse, to enter into the covenant whereby you would forfeit all material well being if you would violate it — *the ha'emirah*, you thereby exalted and elevated God, the Blessed One, (acknowledging) that the fulfillment of His will would be more honorable to you than all material good. — *To be unto you Elohim*... that He shall be unto you the most honored of all objects separated (from matter), and from Him (emanates) the direction and existence of all your affairs, without any intermediary as befits (One) who is Eternal. (Therefore,) in this manner it is fitting that you serve and be subservient to Him alone, as is proper for the One above (i.e., He Who is) your Leader, and that you pray only to Him, being that He alone is your Guide.

רוח אליהו ש"ס ב"ה

36 Commentary on Seforno.

17. *You have exalted HASHEM.* The word *ha'emirah* is interpreted in a variety of ways by the commentators. *Rashi* explains it to mean that Israel selected God from among the strange gods — i.e., they singled Him out. The Sages in *Berachos 6a* expound on this expression, stating that we made of God a “unique entity” or “the object of our love” (*ha'etivah*), and He, in turn, made us a “unique entity” in the world. *Ibn Ezra* translates it as “to exalt” and the *Sforno*, similarly, interprets it to mean elevation. The sense of the *Sforno's* commentary is: By entering into a covenant with God, we affirmed that the *ha'etivah* (i.e., *God's will*), is paramount, and there is naught in this world more important than the fulfillment of

God's will. We have elevated Him above all other considerations and all other claims to our time, energies and means.

To be unto you Elohim. The *Sforno* explains that this phrase has a two-fold implication. As he commented at the very beginning of *Genesis (1:1)*, the term *Elohim* can also be applied to angels who are separated from matter, and even to judges who reflect Divine intelligence. However, man must recognize that the Almighty is the One Who is unique and from Whom emanates the existence of all — including those who are “separated from matter” such as the angels. He also stresses that man's destiny is determined and directed by God alone, and only to Him shall one's prayers be addressed. This latter thought is incorporated in the word *unto you*.

4

R. Belsky

The *Rishonim* struggle to explain the words *he'emarta* and *he'emircha*. *Rashi* begins by pointing out that these words have no obvious Scriptural parallel which can attest to their definitive meaning. Both *Onkelos* and *Rashi* say that *he'emarta* and *he'emircha*, mean “to set apart” or “to distinguish”, and that the possuk should be rendered: “You have set Hashem apart from all the gods of the idolaters to be your God”; and “He has designated you for Himself from all the peoples of the world to be His special people.” *Rashi* then says this compares to

את ה' האמרת — וה' האמירך

בספר עקידת יצחק (שער צח) מבאר שיש כאן ארבעה דברים שקיבלו על עצמם בני ישראל, א) את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים, ב) ללכת בדרכיו, ג) לשמור חוקין ומצוותיו ומשפטי, ד) ולשמוע בקולו, ובשכר זאת זכו כנגדם לארבעה מעלות ומדריגות, א) ה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה, ב) לשמור כל מצוותיו, ג) לתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה לשם ולתפארת, ד) ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך.

והוא מסביר את ארבעת הדברים אחת לאחת.

הדבר הראשון הוא — את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים. למרות שאדם בטבעו רוצה להיות חפשי, ואינו מוכן לקבל על עצמו שום אדנות, אלא שואף להיות בעל הבית בעצמו, כלל ישראל קיבלו על עצמם את הקב"ה להיות להם לאלקים.

זה דבר קשה, כנגד הטבע האנושי, אבל בני ישראל עשו זאת, וקיבלו על עצמם את מאמרו יתברך אנכי ה' אלקיך, להיות להם הקב"ה לאלקים.

שנית קיבלו על עצמם — ללכת בדרכיו, היינו אף שמצד הטבע לא נאה לאדם להימשך במעשיו אחר הזולת, אלא רוצה לעשות הכל בגלל שכך 'הוא' מבין, קיבלו על

עצמם ישראל להיות כרוכים ונמשכים אחר השי"ת, לעשות כל מעשיהם רק בגלל שכך זורה חכמתו.

לדוגמה, הנה ההליכה בדרכי ה' כוללת עשיית חסד וצדקה, כאמרם ז"ל (עי' שבת קלג. ב) מה הוא רחום אף אתה רחום.

אדם רוצה לגמול חסד בגלל ש'הוא' מבין שכך נכון וראוי לעשות, ושם יעשה זאת יקבל שכר, אך המדריגה האמיתית של הליכה בדרכיו היא לעשות חסד רק בגלל שזה דרך ה', וזה חפצו ורוצונו ללכת בדרכי המקום.

זה הוא הנוסח שאומר האדם בוידוי מעשרות (כו. יג-יד) בערתי הקודש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצוותך אשר צויתני וגו', שמעתי בקול ה' אלקי עשיתי ככל אשר צויתני. לא בגלל שאני מבין כן, שצריך לרחם על עניים מסכנים שאין מי שידאג להם, אלא בגלל שכך צויתני.

זוהי הקבלה השניה שקיבלו על עצמם ישראל ללכת בדרכיו, שלא לעשות אפילו את הטוב והישר בגלל שהם עצמם מבינים שזה ראוי ונכון, אלא רק מפני שהם עבדי ה' וצריכים לעשות את ציווי ה'.

שלישית קיבלו על עצמם - לשמור חוקיו ומצותיו ומשפטיו, היינו לא רק מצוות שיש להם טעם, אלא אפילו חוקים שאין יודעים כוונת תכליתם, גם אותם ישמרו ויעשו כמצות ה'.

זה דבר מאוד קשה לאדם, לעשות דבר שהוא אינו מבין, ואינו יודע על מה ולמה צריך לעשותו, אבל כלל ישראל קיבלו עליהם בכל זאת, לשמור גם את החוקים, כמו את המצוות והמשפטים, בלי שום עצלות ופקפוק.

הדבר הרביעי שקיבלו על עצמם הוא - לשמוע בקולו, היינו קבלת עול מוחלט לעשות כל אשר יצוה הקב"ה, גם אם זה משהו שהוא כנגד רצונם.

זהו דבר קשה ביותר לאדם, ללכת כנגד הטבע שלו, ולעשות דברים שהם היפך רצונו, אבל כלל ישראל קיבלו על עצמם 'לשמוע בקולו' בכל מקרה, אף כשזה נגד הפצם ורצונם.

אלו הם ארבעה הדברים שבהם קיבלו על עצמם את אלקותו ומלכותו יתברך עליהם, ובשכר זה זכו מאתו כנגדם לארבעה מעלות ומדרגות.

כנגד מה שהם האמירוהו להיות להם לאלקים, זכו שהוא האמיר אותם 'להיות לו לעם סגולה' מכל העמים, כדאיתא בגמרא (ברכות ו. א) אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר (דברים ו. ד) שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר (ד"ה" א י. כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. זאת אומרת, בשכר שישראל

קיבלו על עצמם יחודו יתברך, ועשו אותו יחיד בעולמו, זכו אצלו לייחודיות, להיות אצלו עם סגולה, גוי אחד בארץ.

כנגד הענין השני שקיבלו על עצמם ללכת בדרכיו, זכו 'לשמור כל מצותיו', היינו כדוגמת מלך בשר ודם שממנה סוכנים ושומרים מיוחדים לשמור את אוצרותיו היקרים, והודות לכך הינם זוכים להיות קרובים אליו ביותר, כך האמיר הקב"ה את ישראל והפקיד אותם להיות השומרים על אוצרות מצותיו היקרות מזהב ומפז, ובעקבות כך הם זוכים אצלו לקירבה יתירה.

כנגד הקבלה שקיבלו על עצמם 'לשמור חוקיו ומצותיו ומשפטיו' גם כשאין מובנים אצלם, נתנם הקב"ה 'עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת', כי בזאת יתהלל המתהלל, כשעושה דברים שסיבתם נעלמת ואח"כ מתברר שהיה לו מזה תועלויות נפלאות, וכמאמר הכתוב (דברים ו. ו) ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה.

וכנגד הדבר הרביעי שקיבלו על עצמם ישראל 'לשמוע בקולו' גם נגד רצונם הטבעי, זכו להיות 'עם קדוש לה' אלקיך', כלומר למדרגת הקדושה, לחיות חיי טוהר ופרישות, אשר בהם יהיו קרובים אליו ודבקים עמו תמיד.

ומי משתבח קוב"ה בשבחייהו דישאל, אין, דכתיב את ה' האמרת וה' האמירך, אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם.

כותב על כך המהרש"א כי בביאור ענין זה שהקב"ה מניח תפילין יש בודאי סוד נסתר, אבל ניתן להבין זאת גם בדרך הפשט.

מצות תפילין שאנחנו מניחים ענינה התקשרות והתדבקות בה', לשעבד את תאוות מחשבות לבנינו, ואת הנשמה שבמוה עם שאר החושים והכוחות, שיהיו כולם משועבדים לעבודתו יתברך שמו. זהו תוכן מהות מצות תפילין - דביקות מוחלטת בה'.

על דרך זה גם הנחת התפילין שהקב"ה מניח, פירושו שהוא יתברך מקרב עצמו אל הכלל ישראל, ומדבק עצמו בהם, כמבואר בהמשך הגמרא שבתפילין שלו כתוב מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, ומי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו, וכדומה לזה.

לקירבה זו זכו ישראל בזכות קבלת עול יחודו ומלכותו יתברך עליהם.

בכך מתבטאת קירבת ישראל להקב"ה. גם אם הם מטריחים עליו ומבקשים שוב ושוב, הוא מקבל את תפילתם, כך שהם יכולים להשליך עליו את כל יחבם, כמבואר בגמרא (ר"ה כו. ב) שזה פירוש השלך על ה' יחבך, כדרך שאמר ההוא טייעא לרבה בר בר חנה שנשא משאו 'שקול היבך ושדי אנגלאי', 'מיקען נעמען דער גאנצער פעקל און ארויף-ווארפן אויפן רבונו של עולם'.

זה לא משנה כמה פעמים, ובאיזה מצב נמצאים, בעליה או בירידה. תמיד אנו קרובים להקב"ה, והוא עונה לנו 'בכל קראינו אליו'.

בהמשך המדרש יש מאמר נוסף מרבי פנחס בשם רבי יהודה.

עבודה זרה נקראת קרובה והיא רחוקה, שנאמר (ישעיה מו. ז) ישאוהו על כתף יסבלוהו, סוף דבר עמו בבית יצעק ולא יענה (שם), אבל הקב"ה אינו כן, רחוק והוא קרוב ואין קרוב ממנו, דאמר ר' לוי, מן הארץ ועד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, ועביו של רקיע מהלך ת"ק שנה, וכן בין רקיע לרקיע, ולמעלה מהרקיע וכו' כנגד כולם, וכסא הכבוד כנגד כולם, ואדם נכנס לבית הכנסת ועומד אחר העמוד, לוחש תפילתו, והקב"ה מאזין, הדא הוא דכתיב מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו.

הדביקות והקירבה להקב"ה היא כל כך חזקה, שלא צריך לצעוק כלל.

יהודי נכנס לבית הכנסת, עומד לו מאחורי ה'סטנדר', ורק לוחש את תפילתו, בשקט ובחשאי, והקב"ה מאזין לו ומקבל את תפילתו.

תפילה במקום ביכורים

עם זאת, ראוי להתבונן בתוכן התפילה, מה היא צריכה לכלול? מה אדם צריך ללחוש בתפילתו?

כמדומני שניתן ללמוד זאת מדברי המדרש בפרשתינו (תנומא א): צפה משה ברוח הקודש וראה שבת המקדש עתיד ליחרב והביכורים עתידין ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלשה פעמים בכל יום.

מבואר מזה שהתפילה היא במקום ביכורים, והיא צריכה לכלול בתוכה ולבטא את מה שאדם היה מביע ומבטא בהבאתו ביכורים לבית המקדש.

לשם כך עלינו איפוא להתבונן תחילה בתוכן מהות הביכורים, מה היה מונח בהם.

תוכן מהות התפילה

לאור זאת נראה, שאם מבואר במדרש שבזמן הזה, כאשר אין בית המקדש קיים, התפילה היא במקום ביכורים, זה אומר שהתפילה צריכה לכלול ולבטא את אותו דבר שהביכורים מבטאים, את אותה הרגשה - שאיני כפוי טובה.

תפילתו של אדם צריכה לבטא את ההכרה שהכל מאדון העולם.

כשחוא אומר אתה חונן לאדם דעת המשמעות היא שהוא מכיר שהקב"ה הוא הנותן לו דעת. רפאינו ה' ונרפא זאת הכרה שרפואה מגיעה מהקב"ה, וכן ברך עלינו היא הכרה שפרנסה באה ממנו.

זה מה שאדם צריך ללחוש בתפילתו - שכל מה שהוא צריך וכל מה שיש לו מגיע מהקב"ה.

הוא צריך רק ללחוש ולבטא את ההכרה שכל אשר לו זה רק מחסדי ה'. להסיר את הגאוה העצמית, ולומר בפה מלא שלא כוחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה, אלא הכל מה'.

או אז יש לו את הקירבה העצומה להקב"ה - כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו.

בכח זה, בכח ההכרה בחסדי ה' שבתפילה, זוכה להמשיך עוד חסד ועוד שפע, ולקבל טובת ה'.

אדה"ט ספר דברים משה א"ט לפי מידת ההתאמצות של האדם, הקב"ה מזמין לו את קיום המצוות

"את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו והי' האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו". לכאורה, הלא בתחילה כבר נאמר "ולשמר חקיו ומשפטיו ולשמע בקלו", ומזה שהבטחנו כחשלוש שכן "ולשמר כל מצותיו", הלא הן כבר נשמרות על ידינו!

[א] הפירוש של "האמיר" הוא להגבית את אותו דבר יותר מן הכל, ועל גבי הכל (וכלשון המקרא ישעיה יז-י) "בראש אמיר". והפירוש, שכשאתה מגביה את הקב"ה במחשבותיך, להיות הקב"ה הדבר הכי גבוה במחשבותיך, אז גם ה' מאמירך, מגביה אותך וחושב עליך במיוחד, ותלוי זה בזה, כי עד כמה חושב ומגביה את הקב"ה במחשבותיך כך כביכול הקב"ה מגביה אותך וכך מדת הצלחתו³⁴.

[ב] יש להבין מה שנאמר "את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו - וה' האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו". לכאורה, הלא בתחילה כבר נאמר "ולשמר חקיו ומשפטיו ולשמע בקלו", ומזה שהבטחנו כחשלוש שכן "ולשמר כל מצותיו", הלא הן כבר נשמרות על ידינו!

והענין, שכאשר האדם מתחזק לשמור את המצוות לקיימן, יעזרו הקדוש ברוך הוא לשמור את כל המצוות, אף אותן שלא היה בכחו לקיים. ויש לנו לדעת, כי כשם שבהצלחת העולם הזה יש כמה וכמה ענינים שאינם תלויים בכחו ותבונתו של האדם, אלא בהזדמנויות שהקדוש ברוך הוא מקרה לפניו ובהצלחה שמצליח את עסקיו, כך הוא בענינים הרוחניים, שהנושא חן לפניו יזמן לו הקדוש ברוך הוא מצוות ויתעלה על ידן למעלות נשגבות. והמתחזק בקיום התורה בכל כחו כדי לעשות נחת רוח לפניו, יזכה לשאת חן בעיניו ויזמן לו מצוות רבות לעשותן³⁵.

תסח טיב פרשת כי תבא התורה

דרשו בגמרא (תגיגה ג, א) על הפסוקים הללו: 'את ה' האמרת היום, וה' האמריך היום', אמר להם הקב"ה לישראל: אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם. אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, שנאמר 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד', ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר: 'זמי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'.

כמה שהאדם עושה מה' חטיבה אחת, דהיינו כמה שהאדם נותן משלו ומבטל את רצונותיו כדי לעשות רצון ה', כך ה' יתברך ממלא לו את רצונותיו וחפציו, ועושה ממנו חטיבה אחת, כמו ששנו חכמים (אבות ב, ה): עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך.

וכן איתא ממרן הבעש"ט זי"ע (בעש"ט עה"ת, פר' קדושים) על הפסוק (תהלים קכא, ה): 'ה' צלך': שהשי"ת מתנהג אחר מעשיך כביכול כמו הצל שלך, שמה שאתה עושה גם הצל עושה, כן השי"ת כביכול.

ולפי"ז יבואר ביתר עמקות חובת מצות הדביקות וכדאיתא בחז"ל (שבת קלג:): "מה הוא רחום אף אתה רחום מה הוא חנון אף אתה חנון" והביאור המקובל שזה קיום מצות דביקות. ולדברינו יש לומר עוד שהרי חובתנו לזכות בהנהגתו יתברך ע"י ה"ג מרות, ומכיון שהזכות להנהגת הקב"ה רק בעת שיש לו שייכות למדותיו. ולכן כדי לזכות למדת "רחום" הקב"ה, מוכרח אף הוא להיות "רחום", וכן לזכות בחנון ובשאר המדות, נמצא שהדביקות בהשי"ת היא גם עצה והצלה עבורנו. שהרי מבלעדי י"ג מדות רחמים אין כמעט אפשרות לזכות בדין, ומש"ה הכרחי הדביקות במדות הקב"ה כדי שנוכל לזכות במדותיו.

"כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים" (שבת קנא:) ובפשוטות מתבאר שזה עונש מהקב"ה עבור שאינו מתנהג ברחמים עם הבריות, אך להנ"ל מבוואר היטב כי הענין מוכרח מעצם מהותו, שכל הנהגות הקב"ה הם רק כפי הנהגת האדם בעצמו, ולכן כאשר אינו מרחם על הבריות לא יתכן בשום פנים שהשי"ת ירחם עליו כי פסק לעצמו שלא יתנהגו עמו ברחמים.

וכן נראה הבנת הדברים בכל חיי העוה"ב. "ושמרת את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ד'" (ויקרא יח ה) וכתב הרמב"ן ודע כי חיי האדם במצוות כפי הכנתו להם כי העושה המצוות על מנת לקבל פרס יחיה בהם בעוה"ז ימים רבים בעושר נכסים וכבוד וע"ז נאמר בשמאלה עושר וכבוד, והיינו כהנתבאר שבשעה שמחשיב ומייקר חיי עוה"ז והנאותיו יהיה אף שכרו בהנאות העוה"ז, ואע"ג שנמצא שמוכר את כל העונג הרב שיש בעוה"ב עבור הנאה חולפת ורגעית בעוה"ז, מ"מ הרי כן פסק ודן לעצמו, גלו היינו חיים על פי יסוד, זה היינו משנים את כל מהלך חיינו, שהנה בעת שאנו רואים אחד מחברינו שחי חיי עונג ורווחה בעוה"ז, מתמלאים אנו קנאה ושואפים לחיות כמותו. אבל באמת צריך להיות להיפך, שהיינו חייבים

שפתי חיים חקא רבא (רבא רבא)

העושה חסד - נידון ברחמים

עוד מצינו בחז"ל שהקב"ה מטיב עם האדם בדין שמים בהנהגת מידה כנגד מידה, כמו שאמרו (שבת קכז:): "כשם שדנתוני לכף זכות המקום ידן אתכם לכף זכות"⁵. נמצא, שדנים אותנו לא רק כפי שאנו מתנהגים במעשה ומעבירים על המידות, אלא אפילו כפי מבט הרחמים והאהבה שבלב לדון לכף זכות כך מביטים עלינו ברחמים מידה כנגד מידה.

וכך אמרו (ב"ב י.) "א"ר אלעזר ב"ר יוסי כל צדקה וחסד שישראל עושים בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים", ופירש"י "פרקליטין, מליצי יושר של מלאכי השרת". וקשה הרי על כל מצוה אמרו חז"ל (אבות פ"ד, מ"ג) "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד", וא"כ מה המיוחד במצוות צדקה וחסד?

כאשר נדייק בדברי חז"ל נראה שעל צדקה וחסד אמרו "פרקליטין גדולין", ועוד הוסיפו "שלום גדול", מה שלא אמרו על כל מצוה, כלומר, יש מעלה מיוחדת במעשי צדקה וחסד שבגללם השי"ת דן את כל מעשי האדם הטובים והרעים במבט של רחמים (ויבואר עוד להלן), מפני שהקב"ה מתנהג עם האדם במידה כנגד מידה.

המתנהג ברחמים - מעורר עליו רחמים מלמעלה באותו הזמן

גם בעולם הזה השי"ת מתנהג עמנו כפי שאנו מתנהגים. כך אמרו חז"ל (זוהר אמור צב: והובא ב"אהבת חסד", שם) עביד בר נש חסד בעלמא אתער חסד לעילא ושארין בההוא יומא ואתערט ביה בגיניה, ואי אתדבר בר נש לרחמי לתתא אתער רחמי על ההוא יומא ואתערט ברחמי בגיניה, וכדין ההוא יומא קאים עליה למהוי אפוטרופא בגיניה בשעתא דאצטריך ליה... בההיא מדה דבר נש מודד בה מרדיין ליה. ("עושה בן אדם חסד בעולם מתעורר חסד למעלה ושורה באותו יום ומתערט בו בגללו", - כלומר, באותו יום שעושה חסד, משפיעים עליו חסד מהשמים, ומסתכלים על כל מעשיו במבט של חסד, כי היום-הזמן הוא הצינור שדרכו עוברת ההשפעה לאדם - ואם מתנהג בן אדם לרחמים למטה מתעורר - שפע רחמים על אותו יום ומתערט ברחמים בגללו, והיום ההוא עומד עליו להיות אפוטרופוס שבבילו - לרחם עליו - בשעה שיצטרך לו... במידה ההיא שבן אדם מודד בה מודדו לו").

15 אור תורה ודעת יחזקאל שלו

הנהגת השי"ת כפי בחירת האדם *

"את ד' האמרת היום להיות לך לאלוקים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטי ולשמר בקולו. וד' האמריך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך" (דברים כו יז) וברש"י האמרת, הפרשת והבדלת מכל אלוקי הנכר. מגלה לנו התורה יסוד גדול בכל הנהגת השי"ת, כל כמה שאדם מייקר את הקב"ה ומבדילו מכל אלוהי נכר, באותה מידה אף הקב"ה מייקר אותו ומבדילו להיות עם סגולה יותר מכל העמים, וכן הנהגה בכל דבר, הכל תלוי במעשי האדם, ורק בשעה שמבדיל את הקב"ה יבדילו הקב"ה מכל העמים.

וה"ע עלינו להכין שהלא הקב"ה בעל י"ג מדות של רחמים, אמנם אין הקב"ה משתמש במדות אלו עם כולם ורק בזמן שיש לאדם שייכות למדות אלו יתנהג עמו הקב"ה במדות רחמים אלו. ואע"ג שאין לנו אפשרות להגיע למדותין של הקב"ה, מכל מקום צריך שיהיה לנו זיקה ונקודה מסוימת במדות אלו, ובשעה שרחוק האדם מ"ג מדות אין לו לצפות שהקב"ה יתנהג עמו עפ"י המדות הללו,

כי הכל נמדד לפי מדרגת האדם, והוא בעצמו דיין ופוסק היאך תהיה עמו הנהגת השי"ת, והכל כפי מעשיו וכאשר יבואר לקמן.

מאד והיאך יאמר אשר נשבעת להם כך וכל הארץ הזאת אתן לורעכם והם אומרים אי אפשרי במתנה זו". ומבואר נמי בדברי הרמב"ן כיסוד הנ"ל שכל האפשרות להשתמש ב"ג מדות הוא דוקא בשעה שיש לו שייכות לאותם המדות, ולכן כיון שחטאו ישראל ומאסו ומרדו באבות הקדושים אין למשה רבינו ע"ה כח להתפלל עבורם שיוכרו בזכות האבות, ומעתה הלא עלינו לירא ולחשוש מאוד שהרי כל הבטחתנו לזכות הוא רק בזכות אבות, ואיתא בחז"ל (בראשית רבה מח א) שאברהם אבינו ע"ה יושב בפתחה של גיהנם ומונע את כניסת בניו לגיהנם. ומכיון שאנו מורדים ומואסים באבות לא נוכל לקבל עזר מהאבות.

22

כי תבא 5

גם הם אינם בתכלית האחדות, כי גם להם חומר וצורה, אלא שהומרם דק וזך מאד, (וכמבואר כל זה בספה"ק), והאחדות הגמורה בתכלית האחדות אינו אלא בהשם יתברך ויתעלה, בו לבד ואין זולתו, כמו שאנו אומרים בשיר יגדל: אחד ואין יחיד כמוהו, וגם אין סוף לאחדותו, ובאני מאמין: הוא יחיד ואין יחידות כמוהו בשום פנים, ובשיר אדון עולם: והוא אחד ואין שני להמשיל לו להחבירה, והיינו שאין שום משל ודמיון לאחדותו כלל וכלל, כי כל דבר שבעולם הנקרא אחד, אינו שייך אפילו להתחבר ולהיות משל ודמיון לאחדותו, וכי כולם אינם אחד באמת, ורק הבורא יתברך הוא האחד והיחיד באמת לאמתו.

*

ANI MAAMIN

R. Sh

23

It is critically important to realize that the difference is far more significant than simple mathematics. It's not just that we don't believe in more than one deity; we believe it's utterly impossible for there to be anything but One. The most elementary understanding of Hakadosh Baruch Hu dictates that there simply can't be any multiplicity.

Put it this way: It is possible for someone to be the absolute top player of a game or sport. He might be the best ever at pitching, chess, or equestrian jumping. But it is not possible for two people to both be the top player ever. If we say that two people are statistically tied as the best ever, that means neither is truly unique.

* Hakadosh Baruch Hu is *kol yachol*, all-powerful. He is in absolute and total control of everything that exists. That said, an unchallengeable entity can exist only if there is one such entity. The moment a second such entity enters the scene, neither of the two is unchallengeable. They can't both have absolute control. It's completely paradoxical. Likewise, Hakadosh Baruch Hu is *ein sof*,

unlimited. You can't have two coexisting powers that are unlimited. Having two necessarily means that each will invade the other's territory, causing each one to be limited.

➔ In other words, to claim belief in anything more than one higher authority is to miss the entire concept of God altogether. By creating multiple gods, those civilizations diminished the whole perception of a god, reducing it to nothing more than a glorified version of a human being.

24

Hakadosh Baruch Hu doesn't happen to be one. It's so intrinsic to Who He is that it can't be any other way. He is the unlimited, all-powerful One, rendering the existence of any other power an impossibility.

As believers in Hakadosh Baruch Hu, we maintain the firm

conviction that He alone is the Creator, and He never relinquished any control to another force. The idea that He created the world independently means that every iota of matter, every particle and every quark, was fashioned by Him personally. But we can take this concept much further. Our world is not com-

*

את ה' האמרת היום

בתוך דברי המוסר והחיזוק שדיבר משה רבינו ע"ה אל בני ישראל בפרשתנו לרומם קרנם ותפארת סגולתם, נאמר (כו י-יה) 'את ה' האמרת היום להיות לך לאלהים וגו' וה' האמריך היום להיות לו לעם סגולה', ופירש רש"י, 'האמרת' ו'האמריך' לשון הפרשה והבדלה, הבדלתי לך מאלהי הנכר להיות לך לאלוקים, והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה. ובגמרא (ברכות ו.) יליף מהכא דמשתבח קודשא בריך הוא בשבחייהו דישראל, אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם. ופירש רש"י (הגיגה ג.) 'חטיבה אחת' שבת אחד, שבת מיוחד, לומר אין כמוך לכך בחרונך לאלוה.

הנה כי כן, למדנו שהקב"ה משבח את עמו ישראל להיותם עם אחד ומיוחד, ולעומתו ברוך יאמרו בני ישראל היותו ית"ש אחד יחיד ומיוחד אפס זולתו, וזהו עיקר ויסוד מצות יחוד ה' שחייב כל איש ישראל להאמין שהקב"ה הוא אחד יחיד

ומיוחד ואין אלוה מבלעדיו. ומצוה יסודית זו היא תכלית כל העבודות, שיכיר האדם באחדות יחוד שמו ית' בעולם. וכפי דאיתא בספרים הק', מה טעם נהגו ישראל קדושים לנגן בליל שמחת תורה את הפסוק (לעיל ד לה) 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו' עם שאר פסוקי ייחוד ה', מפני שתכלית ומטרת עבודת הקודש של חודש הרחמים והסליחות ותכלית עבודת הקודש של כל ירח האיתנים התקף במצוות, הינה שיקבע ויתקע בעומק לבו ונפשו הכרה זו כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו, ויקבע אמונה זו אצלן בבהירות ובתמימות ללא שום סרך כלשהו חלילה.

21

וענין זה נמצאו הרבה בדברי חז"ל שבדבר זה היו פוקרים המינים שלא להאמין בייחוד השי"ת שהוא לבדו ואין בלתו, אבל בני ישראל זרע קודש המה מאמינים בני מאמינים כי ה' הוא האלוקים, והוא אחד יחיד ומיוחד ואין יחידות כמוהו בשום פנים, אחד יחיד ומיוחד בכל דרכי היחוד, ואין מי שיוכל להשיג אחדותו יחיד. ברוך אתה ייחוד ומיוחד ה' אחד ויחיד אחד.

posed merely of physical matter; it is filled with all sorts of meta-physical and non-physical entities as well. Concepts, thoughts, emotions, and all other intangibles are also elements of His handiwork. Happiness and sadness, the pain of defeat and the thrill of triumph — these, too, were created by Him. After all, since there is only one Creator, without Him these elements simply could not exist.

We tend to mentally categorize events and circumstances into certain boxes. Some occurrences we tend to view as acts of Hashgachah, a function of the hand of Hashem, while other events we casually accept as somewhat random happenings. An appreciation of Yichud Hashem eviscerates this distinction, however.

To illustrate, let's examine how we make sense of the challenges, or even tragedies, that confront us. These events can be quite difficult to come to terms with intellectually. In our mind, a strong believer in Hakadosh Baruch Hu would fortify himself with trust in Hashem in the face of such a difficulty, and turn to Him asking that He fix what is broken and make everything right: He should cure this ill person. He should help that person land a job. He should find the other person a shidduch.

Yet asking that Hakadosh Baruch Hu save me from sickness in the sense that the sickness exists out there, as some sort of independent entity, is a completely flawed perspective. Yichud Hashem means that every single thing comes from Him. Not just the cure I hope for, but the illness as well. Not just my next job, but the challenges I experienced in the last one as well. Sickness and hardship are creations, too, and could not exist without His wanting them to exist. Every single thing we experience originated through the will of Hakadosh Baruch Hu.

At times we experience *middas hadin*, when Hashem deals with us in a manner we perceive as difficult. Other times, we experience *middas harachamim*, when Hashem showers us with boundless kindness. Contrary to the popular conception of what constitutes Hashem's Hashgachah, however, it's not only the good times that show Hashem's involvement in our lives. He deals with us in different ways, some that we perceive as more enjoyable than others, but behind each and every experience is His hand alone. That recognition is Yichud Hashem.

Rav Gedalia Schorr, in an oft-quoted essay,¹ illustrates this point with a beautiful analogy.

If you look at a beam of pure white light, you will see no color at all. Yet if you shine this beam through a prism, you will suddenly notice a whole spectrum of color.

Looking back at the beam of light just before it enters the prism, you see nothing but white. How, then, did you end up with red, orange, yellow, green, blue, indigo, and violet? Where did these colors come from? The answer is that the beam of light contains the amalgamation of all the colors of the rainbow. When fully combined, however, they cannot be individually discerned. Only when you refract the light, isolating a ray of a specific color, will you be able to perceive the characteristics of that particular ray.

* Similarly, *middas hadin* and *middas harachamim* are not two distinct forces, but rather two rays emanating from a single beam of light. There is but One force. We merely experience different facets of His singular manner of conducting our world.

Accordingly, the person who experienced a miraculous recovery courtesy of Hakadosh Baruch Hu was given the illness by Him as well. Hashem put him into the crisis, Hashem took him out of the crisis. He put us into Mitzrayim and He took us out of Mitzrayim. All aspects of our lives, whether difficult or pleasant,

want from me? What message is He sending me? Am I properly deciphering the message?

A life challenge may be Hashem's way of prodding me to do *teshuvah*. It might be intended to serve as a catalyst to help me grow into a bigger, better person. Regardless of why the trouble befell me, the first step in coming to terms with it is to acknowledge that nothing happens by itself. It's just one more facet of that same beam of light.

How Does This Affect My Daily Life?

Everything in our lives, whether we perceive it as good or bad, is a manifestation of the hand of Hashem. Rather than merely pinning our hopes on Hakadosh Baruch Hu's salvation — the end of the tale — we need to see His handwriting on every single page of the story. Each twist and turn is Hashem, yet again. Because there is no other power in the universe, every detail must necessarily be set in motion by Him alone.

* Don't just grow from happily-ever-after endings. Don't limit your connecting to Hashem to seeking the cure. The difficulty itself is His doing as well. He is reaching out to you. It is your job to figure out how to interpret that message, and how to respond to it. Grow from the challenge. He is talking to you.

me - מה 30

ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה

וכל איש ישראל המאמין אמונה שלימה בהשגחה פרטית, והוא יודע ומכיר שאין שום מאורע או מעשה שאינה פעולת ה', ולא שייך שום מציאות בעולם מבלעדי השי"ת, הרי אמונתו תחייהו ביום צר לה, כי מתוך כך יבין כי גם בתוך מציאות של הסתר פנים הרי שם נמצא הקב"ה, ומאתו ית' לא תצא הרעות כי אם הטוב.

והענין הזה מלא בספרי יראים, שצריך כל אחד להאמין בכל לבו ונפשו שהקב"ה ית"ש הוא מקור ותכלית הטוב, ואף גם התוכחה האמורה בתורה איננה מציאות של רע חלילה, אלא ברכות רבות וטובות טמונים וספונים בה בדרך רמז דרוש וסוד, וגם פסוק שנראה לכאורה כדברי קללה מהפכים אותו לברכה מרובה ובענין האמור 'ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוקיך'. וכן מרומז בבעל הטורים (כח סו) שבפרשת התוכחה * מוזכר עשרים וששה פעמים שם הוי"ה הק' שהוא שם מידת הרחמים, ובמנין זה דוקא שהוא בגימטרייא הוי"ה, להורות שהתוכחה כולה היא רחמים רחמים גמורים ממקור הרחמים.

31a

וכן מביא הגאון רבי אלעזר פלעקלש זצ"ל בספרו שו"ת 'תשובה מאהבה', ששאל את פי רבו הגאון בעל נודע ביהודה זצ"ל, מהו מקור המאמר השגור בפי העולם על הפסוק בתוכחה (כח סא) 'גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת'

מכה אשר לא כתובה בתורה זו מיתת צדיקים. והשיבו שאכן לא מצא דבר זה במאמרי חז"ל, אבל אפשר לומר בדרך רמז, כי כל הקלות השנויות בפסוקי התוכחה אפשר להפכם לברכות ולפרשם באופן שיהיו מורים על רחמים גמורים, אמנם מיתת צדיקים זו מכה אנושה אשר אין בה צד רחמים כלל, ולכן אמרו עליה שהיא 'מכה אשר לא כתובה בתורה'.

ונמצאנו למדים, שכאשר איש יהודי מאמין בהשגחה פרטית הרי אין שייך אצלו שום ענין של הסתר פנים כלל וכלל, כי בכל דבר שמתעורר נגדו ובכל מאורע שעובר עליו הריהו מרגיש בטוח ושגור בצל כנפי השכינה, ועומד איתן באמונתו ומקבל כל הבא עליו מתוך ישוב הדעת ושלות הנפש.

והאמת הוא שבזכות האמונה זוכה אכן האדם לישועה ויוצא מן המיצרים הסובבים אותו, כמו שידוע מאמר הבעש"ט הק' זצ"ל המובא בספר בעש"ט עה"ת (פרשת וילך) שפירש על הפסוק בתהלים (צב י' כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו, שאם האדם מתחזק באמונתו גם בעת צרה חס ושלום שהוא בחינת אויב, ומאמין שגם שם גנוז בחינת ה' דהיינו רחמים וחסדים, הרי בזה עצמו הוא פועל שאויביך יאבדו ויתפרדו כל פועלי און, כי על ידי האמונה

שאינ דבר רע יורד משמים, בודאי יתהפך הדבר לטוב ויהיו מתגלים החסדים הנסתרים שבתוך הדינים הנגלים.

ומצאת את לבבו נאמן לפניך

ובעמדינו עכשיו בחורש הרחמים כאשר הימים הנוראים ממשמשים ובאים, והנה עומדים כבר אחר כתלנו עשרת ימי תשובה, הימים שבהם הבורא יתברך קרוב וממציא עצמו אלינו כביכול, ועלינו מוטל לנצל ימים אלו בדרישת קרבתו ובקריאה אליו בתפילה, יש לדעת שזה הזמן גורם והוא מסוגל ביותר להתחזק בתוקף האמונה השלימה בהשגחתו הפרטית על כל הנבראים, כי אין שום מקרה בעולם אלא הכל בידי שמים ובחשבון מדויק על ידי תמים דעים ית"ש.

ותמכתי יתדותי בדברי חכמים שאכן יסודם של ימים אלו הינה האמונה השלימה, שכן איתא בתנא דבי אליהו (זוטא פכ"ב), רבי נהוראי אומר, מפני מה ניתנה קורת רוח לישראל עשרת ימים מראש השנה ועד יום הכפורים, כנגד עשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו ונמצא שלם בכולן, וכבר כתב החסיד בחוכות הלכות שכל עיקרם של עמידת אברהם אבינו בנסיונותיו היתה קבלתם באהבה, וזה לשונו (שער חשבון הנפש פ"ג): ודע אחי, כי העשר נסיונות שניסה המקום את אברהם אבינו,

לא היינו משבחים לו עמדו בהם, לולי שהיה מקבל הכל מאלוקיו ברצון ובטוב לבב, כמו שנאמר (נחמיה ט ח) 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך'.

To this end, Hakadosh Baruch Hu becomes involved. He micro-manages my life and custom tailors my experiences to ensure that my life never becomes too easy, or too difficult. The challenges I face in my day are custom-made, right at the point of pushing my skill level. Tough, but eminently doable. As I move through life, with my many ups and downs, He'll keep customizing the difficulties I encounter, always keeping my struggles at the perfect keel for me to be both challenged as well as able to grow through the difficulty. He'll confront me with challenges, but at the same time He'll be right there ensuring I have all the requisite emotional and material tools to be able to succeed.

37 אלה שם

וזאת האמונה קיבלו מהאבות הקדושים, ונתברר זה בירור גמור ביציאת מצרים, 'למען תדע כי אין כה' אלקינו' (שמות ח-ו), זאת הראה להם לדעת, שאין שום כחות בהבריאה, ואין שום מהלך והבנה בהנהגתו יתברך, אלא שהוא המלך והשליט האחד, וכל אשר חפץ עשה, והוה עטרת תפארת של עם ישראל, שלאמונה זו באו מיציאת מצרים, 'אנכי אשר הוצאתיך וגו'.

ג] כאשר הקב"ה החזיר את התורה על כל אומה ולשון שיקבלוה (ע"ז ב ע"ב), אלו שלא ידעו מסוד השליטה, הם שאלו 'מה כתיב בה'. וכן הם אמרו על הכלל-ישראל (שבת פח ע"א), 'עמא פיוזא, דקדמיתו פומייכו ולאודניכו', ופירשי 'קודם ששמעתם אותה, היאך היא קשה, ואם תוכלו לעמוד בה, קבלתם עליכם לקיימה'.

אך הכלל ישראל, בהיותם מכירים זה היסוד של 'שליטה', שליטתו ומלכותו, בעל כרחם אמרו (שמות כד-ו) 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע', 'נעשה קודם לנשמע' (שבת פח ע"א), כי ב'שליטה' אין כל 'נשמע', כי מה שייך להעבד לשאלו 'נשמע', ואם לא ירצה לא יעשה, כיון שהרי כל עיקרו הוא לעבוד ולעשות כפי המצווה, וזהו מבלי כל מהלכים, ואין כל אפשרות להיות פוטר עצמו מפילו כשהדבר קשה.

חרי לנו שכל מתנת הימים האלו ניתנה לנו בזכות אבינו הזקן אשר הוא העמיד על האמת את כל יושבי תבל ושוכני ארץ, ובפיו ובשפתיו לימד אמונת מציאותו יתברך וחידושו העולם והשגחתו בשכר ועונש, ואנו בניו אוכלים פרי מעליו ושכר עמידתו בעשרה נסיונות וקבלתם באהבה ברצון ובטוב לבב, ובזכותם קבלנו לדורות עולם עשרה ימים אלו שבהם הקב"ה קרוב אלינו, הרי פשוט שזמן זה מסוגל הוא ביותר לתפוס בדרכי אבינו אברהם שהיה ראש למאמינים, ולהתחזק בזה ביתר שאת וביתר עוז. ובודאי שזכות ההתחזקות באמונה בימים אלו ימי הדין, תעמוד לנו להוציא כאור משפטינו ולזכותינו בדיננו.

ועל ידי התעוררות האמונה התמה בימים אלו, מתעוררים לכות בני אדם ליישר מסילתם ולכלכל צעדיהם בצדק ובנאמנות, ויפה כוחם של ימים קדושים אלו לעורר כל לב לתיקון המעשים וליישר עיוותי הדרכים, וכזה מסופר על חכם אחד מתלמידי בית המוסר של נובהרדוק, שפעם

34 להאמין בהשגחה פרטית

ובכלל האמונה התמימה כלולה האמונה בהשגחה פרטית, להאמין שהבורא ית"ש צופה ומביט ומשגיח והוא לבדו מנהיג את כל העולם כולו בכל פרט ופרט כגדול כקטן, וידע האדם בידיעה ברורה בכל הקורה אתו שאין שום מקרה בעולם כלל וכלל, וכל דבר המתרחש בעולם, יש בו חשבון מדויק ומטרה ברורה על כל צעד ושעל.

Human beings, however, are not static. We have ups and we have downs. We learn to conquer mountains, yet we also turn molehills into mountains. Each day of life, our point of balance keeps shifting, and what was nearly insurmountable a year ago might at this point have become quite doable. How, then, can it be ensured that the system of free choice is at perfect equilibrium? How can we constantly be ensured the right level of challenge?

If Hakadosh Baruch Hu would simply plunk us down here in this world, leave us here for a number of years without any intervention, and then call us upstairs for a reckoning, there would be a serious flaw in the entire design of the world. A person could conceivably live for many years, yet end up with relatively few true free-choice opportunities over the course of his life. He might have encountered numerous situations that were simply out of his range of free will, either due to their extreme ease or due to their extreme difficulty. Furthermore, even in situations where a person does make a choice, the challenge may be present, but not truly all that difficult. The entire purpose of our traversing this world is to capitalize on our opportunities to exercise *bechirah*, and yet it would be quite feasible that a person could end up with only a limited number of situations in which he could truly choose between right and wrong.

that exists within a mitzvah, "and commanded us," referring to the aspect of our relationship with Hashem as the One who commanded us.¹⁹

In any meaningful relationship, it is not appropriate or acceptable for one side to consistently respond to the other's wishes by stating that he will "think about it," and if he will deem the act meaningful, he will do it. Such an attitude is demeaning in the extreme; all the more so when employed in our relationship with Hashem. Moreover, this attitude is demeaning to the person as well, as it expresses an assessment of his judgment relative to that of Hashem which borders on the (other side of) delusional.

The relationship aspect of mitzvos is sometimes put to the side, as the focus tends to be more on mitzvos as spiritually enhancing and elevating acts. This type of discussion is very popular nowadays, but focusing exclusively on this aspect means the discussion is ultimately one of spirituality, not of religion. The full picture emerges when the spiritual act called a mitzvah is discussed within its context as a Divine command.

Thus, the nature and atmosphere of the inquiry into reasons for mitzvos may be decisive in determining whether it is a positive or negative endeavor.

ואפשר לפרש בזה, דר"א בן עזריה הוציא מפסוק זה את ה' האמרת היום, וה' האמיר, פירוש חדש בכונת הכתוב שאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, דלפי הפירוש הפשוט יש לפרשו על אחת משתי כוונות אלו, א. דהכוונה ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, דאין שום גוי בכל הגויים שבארץ כעמך ישראל, היינו שעמך ישראל עולה על כולם במעלה ושבת, ולפירוש זה יהיה נמשך "גוי אחד", על שאר גויי הארץ, לומר, דאין שום גוי אפילו אחד בארץ, שיתדמה וישתווה במעלותיו לעם ישראל, כי ישראל הוא המשובח והמפואר מכל גוי וגוי, ב. יש לפרש, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, שיהי' נמשך "גוי אחד" על ישראל, היינו שעם ישראל הוא גוי אחד באחדות יחד איש עם רעהו, משפחה במשפחה ושבת בשבת, ואיש באחיו יחידין ידובקו כאיש אחד, מה שאין דוגמתם בכל העמים, כי אף שגם כל אומה ולשון מאוחדים המה להיתום לעם אחד, ולהיות להם מלך או מושל אחד, ועומדים תחת ממשלה והנהגה אחת, וגם בחוק ומשפט דין אחד לכולם, אבל עם ישראל עולה עליהם באחדותם, ואין כעם ישראל גוי אחד מאוחד כל ישראל חברים כאיש

41 השאיפה המאוחדת את הכלל - עבודת השי"ת

מהו המאחד את כלל ישראל לחטיבה אחת, שבה מתקדש שמו ית' בבריאה?

רבינו יונה בשערי תשובה (ש"א, לא) מסביר את הפסוק "לתאוה יבקש נפרד" (משלי יח, א) "פירוש: מי שמבקש ללכת אחר תאוותו ורצונו נפרד מכל חבר ועמית, כי ירחק ממנו אוהב ורע, כי תאות בני אדם ומדותם חלוקות, אין רצונו של זה כרצונו של זה." רבינו יונה מגלה שהמפריד בין האנשים היא התאוה, כל אדם שונה מחברו בתאוותיו ושאיפותיו, וכשהתאוות שונות גם הרצונות מנוגדים זה לזה, אין רצונו של פלוני כרצונו של פלוני, ונוסף לכך רצונותיו של פלוני מפריעים לרצונותיו של הזולת, א"כ בעל התאוה הוא נפרד מחברו; ולעומת זה המאחד את כל הכלל כאחד - הוא עבודת השי"ת, כאשר לבולם מטרה ושאיפה אחת בלבד, לפרסם את יחוד השי"ת בבריאה, כשכל מעשה ותפקיד נעשה בהכרה כי כך הוא רצון ה', זה המאחד את הכלל יחידין, ובכך מתקדש שמו ית' בבריאה.³

התפקיד של עם ישראל - לפרסם אחדות השי"ת בבריאה - יכול להתבצע ולצאת אל הפועל רק כשישראל מאוחדים למטרה אחת בלבד - רצון ה'. וזה לעומת זה - ע"י יחודנו את השי"ת בבריאה, באותה מידה השי"ת יוצר ומחדש את כנסת ישראל כחטיבה אחת, ובכך מתגלה אחדות השי"ת בבריאה. אבל אם לכל אחד יש שאיפות נוספות בהכרת ערכים, מלבד עבודת ה', בכך גורם להעדר גילוי אחדות השי"ת בבריאה.

לאור דברים אלו נבין היטב את כוונת הלישנא בישא של המן כשאמר "ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים", כפשוטו של מקרא ישנו עם אחד - אבל איננו אחד, הרי הוא מפורד ומפורד בין העמים, בכך ראה המן את חולשת עם ישראל, בגלל פירוד הכלל אין ישראל ממלאים תפקידם, וע"כ אין שמירת השי"ת חופפת ומגינה עליהם, וכדרשת חז"ל ישנו עם אחד - ישן לו הקב"ה מעמו.

RINAS CHAIM R. Friedlander

42 יחד! United

ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל. [God] has become [acknowledged as] King in Yeshurun when the heads of the people are assembled, the tribes of Yisrael are united" (Devarim 33:5).

"YESHURUN" IS AN epithet that describes Yisrael as ישר - "straight" or "upright." When they are all following a straight path, and they are striving for one thing only - to serve Hashem Yisbarach - then He reigns over them, as King of Yisrael.

However, for Hashem's kingdom to be complete, it is not enough that all of Yisrael should consist of many individual

אחד, וכמו שנגזינו בתורה"ק ואהבת לרעך כמוך, וכן אמרו במכילתא (פ' יתרו עה"פ) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, ומי כעמך ישראל גוי אחד, קראן אחד שנאמר שה פזורה ישראל, המשיחין כשה מה שה זו כשהיא לוקה מאחת מאבריה (מתבריה), כל אבריה (חבריה) מרגישין, כך ישראל אם נהרג אחד מהן, כולן מרגישים ומצטערים, עיי"ש, ולפי שני הפירושים האלו המשמעות היא רק שעם ישראל עולים על שאר גויי הארץ, אם ביתרון שבת מעלתם ותפארת גדולתם, ואם ביתרון אחדותם.

שפתי חיים

40

אנו בשבח זה, ולעומת זאת, הקב"ה מתקטש בתפילין שלו שיכול הוא להשתבח בעמו ישראל, במה? - "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" - חטיבה אחת. נבאר הדברים עד כמה שהם ניתנים להשגתנו. גילוי השגחתו ית' בבריאה, תלוי בנו, דהיינו תפקידו של עם ישראל הוא לפרסם את גדלות הקב"ה בבריאה, הדבר בא לביטוי בתפילת המועדים "אתה בחרתנו", מלבד השבח שהקב"ה בחר בעמו ישראל - וקדשו במצוותיו, מוסיפים אנו את השיא של ה"אתה

בחרתנו" שהוא "ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת". קידוש ה' בבריאה תלוי בעם ישראל, דהיינו עם ישראל הוא נושא את שמו של השי"ת בבריאה, ורק עלינו מוטל תפקיד נשגב זה.²

יחוד השי"ת המתגלה בבריאה הוא כשעם ישראל מפרסם את יחוד השי"ת בבריאה, וגילוי זה בבריאה תלוי באחדותם של ישראל. כדברי הגמ' "אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם" - אנחנו מפרסמים את יחודו של הקב"ה בבריאה ע"י שמקדשים אנו את שמו, ולעומת זאת הקב"ה עושה שגם עם ישראל יהיה חטיבה אחת בעולם, כי כאשר אנחנו כמצב של חטיבה אחת בעולם, ממילא מתגלה עיי"ש אחדות הקב"ה בבריאה. זה שבחו הגדול של הקב"ה שמשתבח בישראל בתפילין שלו "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

"Yeshurun." Its perfection depends on the consolidation of all those individual upright *Yeshurun*s: הַהִתְאַסֵּף רְאִשֵׁי עַם יִחַד שְׂקָטִי יִשְׂרָאֵל. HaKadosh Baruch Hu is truly the King only when Yisrael are assembled for a common purpose, when they are יחד — together, united. Conversely, discord within *Klal Yisrael* prevents perfection in the manifestation of מַלְכוּת שְׁמַיִם. When an individual is driven by his own different egoistic desires and goals (which leads to conflict), he thereby exhibits a lack of הִתְבַּטְּלוּת, submission and annulment of one's personal ego before Hashem. Then it is as if Hashem Yisbarach does not exactly reign over such a person — since he has strong wishes outside service of Hashem.

On the other hand, when all of Yisrael are united in their common desire to serve Hashem Yisbarach, having annulled their egoistic ambitions and passions, then He actually reigns over them absolutely. There is no area in their existence which functions for any purpose other than *avodas Hashem*, service of God. Thus we see that the perfection of the Heavenly kingdom's manifestation is dependent upon the unity of Yisrael.

In the morning hymn "*Adon Olam*," we say that Hashem Yisbarach is the Master of the world "Who reigned before any form was created." However, the revelation of His kingship in creation has been made dependent upon us, and if we do not proclaim and accept Him as King over us, then His kingdom does not manifest itself, so to speak. (This is the foundation of the entire concept of *Malchuyos*.) Thus Hashem Yisbarach's absolute reign is dependent upon the unity of *Klal Yisrael* serving Hashem.

This idea is learned from the *Sifrei* (*Devarim* 33:5), where the following passage is also brought as proof: הַבּוֹנֵה בְּשָׁמַיִם מְעֻלוֹתָיו וְאֶגְדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יִסְדָּה הַשָּׁמַיִם וְהָיָה לְבַיִתוֹ הַשָּׁמַיִם וְהָיָה לְבַיִתוֹ הָאָרֶץ "Who builds His upper chambers in the Heavens and has founded His group (אֶגְדָּה) on earth" (*Amos* 9:6). When are those chambers (His royal abode) built up Above? When He has founded His one אֶגְדָּה here below. אֶגְדָּה means all of Yisrael unified to serve Hashem and to proclaim Him as King over them. The *Sifrei* continues with a parable from Rabbi Shimon bar

Yochai: A man connected two ships together strongly, using iron. Then he built a great palace on them. As long as the ships are strongly attached, the palace can endure, but the minute they separate, the whole structure will surely collapse. *Klal Yisrael* are the same: as long as they are unified in one common desire to do the will of Hashem Yisbarach, then His מְעֻלוֹת (upper chambers) are safe and sound in the Heavens, because they are founded upon אֶגְדָּתוֹ — the consolidated congregation of Yisrael. However, if, God forbid, each member of *Klal Yisrael* does his own will, and they are not united, then the Heavenly kingdom's manifestation, so to speak, collapses.

When we reflect upon the issue of "יחד" concerning the Tribes of Israel, each one of us must think of himself as "one" of *Klal Yisrael*. Every person must sacrifice his egoistic strivings for the sake of achieving the communal goal of *Klal Yisrael* — which is קְבֻלַּת עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם, the eager acceptance to bear the yoke of the Heavenly kingdom, while recognizing that his fellow members of *Klal Yisrael*, who are different, are playing their unique role in the common goal.

להשיג מן המין האנושי. ונמצא שישראל הם תכלית הבריאה שהקב"ה בחר בהם להיות לו לעם סגולה, מבחר הבריאה ומבחר האנושי, שהם יקיימו את תכלית רצונו ית' בבריאת העולם, שעבור זה קיימת כל הבריאה.

47 עוד י"ל שמרומנו בהיום הזה על ראש השנה, כדאיתא בזה"ק היום דא יומא דדינא, שראש השנה הוא יום התחדשות הבריאה, והוא זמן התחדשות הכתרת מלכותו ית', והתחדשות כריתת הברית בין הקב"ה וישראל, המתחדשת בכל שנה ושנה. וזהו פ"י היום הזה ה"א מצוך לעשות את החקים האלה וכו', את ה' האמרת היום להיות לך לא', שתפקידו של יהודי בראש השנה הוא לכרות מחדש את הברית עם הקב"ה להיות לך לאלקים, שימסור את הכל להשי"ת. וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה, דכשם שהכתרת המלוכה מתחדשת ברי"ה כך מתחדש הענין של להיות לו לעם סגולה, כי אין מלך בלא עם. והיינו שבר"ה נכללים כל הענינים האמורים, קבלת התורה וכריתת ברית והכתרת המלוכה מחודשת, וכדאיתא בתורת אבות ממרן הק' מקוברין זי"ע, שכל עניני התיקונים שעל יהודי לתקן צריך לעשותם בחדש אלול, אבל בראש השנה העבודה היא ע"ד דאי' בזה"ק בעי בר נש לאמלוכי קוב"ה על כל אבר ואבר דיליה.

48 קדוש. וכלשון הברכה קודם קיום כל מצוה, אשר קדשנו במצותיו, הקב"ה בצוותו המצוות נתן ליהודי כח וקדושה לקיים זאת בכל לבו ובכל נפשו. וזהו פ"י וה' האמירך היום וגו' ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך כאשר דיבר. ובזה"ק (ח"ב כ.). איתא, שהקב"ה בחר בעליונים, במלאכים ושרפים, ובחר בתחתונים, בישראל, לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים והי' בנים אתם לה' אלקיכם. והיינו שליהודי יש כח עליון שהוא חלק א' ממעל מכת בנים אתם לה' אלקיכם, ויכול הוא להגיע למדרגות הגבוהות ביותר אף שהוא שרוי בחומר ובחשכות. ליהודי יש תמיד אתערותא דלעילא וכח עליון, אלא שיש ב' אופנים מהיכן צריך יהודי להתחיל בעבודתו. ואילו הם ב' בחי' כריתת הברית, קודם קב"ה"ת היתה ההתחלה באתעדל"ע, ואחר קב"ה"ת היתה ההתחלה באתעדל"ת. ועד"ז בכל שנה, יש כריתת ברית של חדש ניסן שהוא בבחי' דודי

לי ואני לו, באתערותא דלעילא, כי אז הברית היא במדת אהבה ובמדת אהבה ההתחלה היא באתעדל"ע. ובחדש אלול וראש השנה כריתת הברית היא בבחי' א'ני ל'דודי ו'דודי ל'י, בתחלה אני לדודי באתערותא דלתתא, כי אז הברית היא במדת היראה ובמדת היראה ההתחלה היא באתעדל"ת, ולכך בפסוק זה המרומז לר"ה, נאמר תחלה את ה' האמרת היום, שהוא ענין אתערותא דלתתא, ואח"כ וה' האמירך היום.

49 והמשכת הקדושה והכח העליון של קדשנו במצותיך, הוא ע"י האמונה של יהודי, שמאמין כי אין דבר שאינו יכול להגיע אליו, ובכותו להגיע גם למה שמלאכים ושרפים אינם יכולים להשיג כי בנים אתם לה' אלקיכם. ובכח האמונה הזאת יחד עם כח קדושת הימים מסוגל יהודי למלא יעודו ותפקידו.